

Apró közlemények. — Kleine Mitteilungen.

Centaurea derventana Vis. et Pančić var. dobrunae K. Maly.

A typo differt foliis caulibusque virescentibus, foliis acuminatis, irregulariter serrato-dentatis, pedicellis elongatis, achenis puberulis, pappi radiis inaequialongis, interioribus achenio longioribus.

Unterscheidet sich von der Pflanze PANČIĆ's durch die grünliche Färbung der vegetativen Teile, die zugespitzten, unregelmässig sägezähnigen Blätter, die verlängerten Köpfchenstiele u. flaumig behaarte Achenen mit ungleichlangen Pappusstrahlen, von welchen die inneren länger, als die Früchte sind.

Die Blätter der Blattsprossen die erst im folgenden Jahre zur Blüte gelangen, sind ganzrandig bis ± sägezähnig.

Bosnien: In der wildromantischen Felsschlucht Razdolina bei Dobrun, ca. 450 m.

? **Euphorbia variabilis Ces.** Auf Kalkfelsen nächst Dobrun und in der Razdolina. Dies ist wohl dieselbe Pflanze, die PANČIĆ unweit davon bei Mokragora in Serbien fand (Vergl. Флора краине Србије стр. 612; Österr. botan. Zeitschrift 1867, S. 168 als E. spec. proxima *virgatae* sed diversa) und vielleicht die gleiche Pflanze die ASCHERSON u. KANITZ, Catal. cormophyt. p. 92 für die Hercegovina anführen. Der Südtiroler Pflanze ist sie wenig ähnlich (PORTA in KERNER, Flora exs. Austro-Hung. Nr. 506); diese sie soll aber sehr formenreich sein. Der Stengel ist 15—20 (—40) em. hoch. Die Dolden sind 3—5 (—7) strahlig. Blätter nach oben zu an Grösse zunehmend, die unteren verkehrt eirund-länglich, die mittleren und oberen zungenförmig bis linealisch, 26×5 (14—45×3—8) mm., stumpf oder stumpflich, jene der Dolden länglich-linealisch, selten spitz. Deckblätter breit eirund, am Grunde fast herzförmig, stumpf oder stumpflich, bespitzt. Drüsen des Involucrums kurz zweihörnig (bei der Tiroler Pflanze sind die Hörnchen deutlich, aufgesetzt), die Zipfel der Hülle dicht und kurz schneeweiss behaart. Kapsel am Rücken rauh, später fast glatt.

K. Maly.

Hazai botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ungarische botan. Arbeiten.

Wagner János: «Magyarország gyomnövényei. (Die Unkräuter Ungarns.)

A m. kir. földm. minister kiadványa, 8. sz., 8°, 384 old. 12 táblával és 210 szövegközti képpel. (Mit 12 Farbentafeln und 210 Textillustrationen.) Budapest, 1908. Ára (Preis) 3 kor.

A fenti címmel alatt a m. kir. földmívelésügyi minister egy nagyon érdemes munkát adott

Der kgl. ung. Ackerbauminister Dr. I. von DARÁNYI, dersich um die Hebung des geistigen

ki, mely a hazai gazdasági irodalmunkban régóta érzett hiányt pótol. Földmívelésügyi ministerünk dr. DARÁNYI IGNÁCZ a ki gázdáink szellemi niveaujának emelése körül részint a fennálló iskolák s tudományos intézetek reformálása, részint pedig újabbaknak alapítása, népkönyvtárak létesítése által hervadhatlan érdemeket szerzett, számot vet az ezek folytán előállott irodalmi szükséglettel is s a gázdaközönség okulását ezélző művek kiadásával pótolja azt. Ilyen mű a fenti című is, egy minden tekintetben önálló, számos évi tapasztalatok alapjáu megírott munka, melynek gazdag tartalma a mi sok tekintetben sajátos viszonyainkat mutatja be.

A gazdasági gyomoknak úgy alaktani, valamint élettani szempontból való alapos ismerete az ellenük való sikeres védekezésnek elengedhetlen alapfeltétele.

A felölelt anyag nagy terjedelmére való tekintettel fellébb sikerültnek s gyakorlati igényeknek megfelelőnek tartjuk annak az oly módon való kiválasztását és csoporthoztatását, mint azt a szerző tette. A gyomnövényeket ugyanis azon kulturnövények szerint csoporthoztatta, amelyekben előfordulnak.

A mű két főrészre oszlik; az első rész a megmunkált födek gyomjait, a második rész a rétek s legelők csekély értékű füveit s gyomjait ismerteti.

Az első rész általános feje-

Niveaus unserer Landwirte durch Reform der bestehenden und Gründung neuer landwirt. Schulen, wissenschaftlicher Institute und Bibliotheken unvergängliche Verdienste erworben hat, trägt nun auch dem in Folge dessen gestiegenen Bedürfnisse an Literatur durch Ausgabe gediegener wissensch. Werke Rechnung. Ein solches ist das oben genannte, durchaus selbstständige, auf Grund langjähriger Erfahrungen geschriebene Werk, welches in unserer landwirtschaftlichen Literatur einem lange gefühlten Bedürfnisse entspricht und dessen reicher Inhalt unsere in vieler Hinsicht eigentümlichen Verhältnisse darlegt.

Die Kenntnis der landwirt. Unkräuter sowohl in morphologischer, als auch in biologischer Beziehung ist die unerlässliche Grundlage eines erfolgreichen Kampfes gegen dieselben. Bei dem grossen Umfange des Stoffes müssen wir die vom Verfasser getroffene Auswahl und Anordnung für eine gelungene und sehr praktische bezeichnen. Der Verfasser hat die Unkräuter je nach den Kulturpflanzen, in welcher sie vorkommen, gruppiert. Das Werk ist in 2 Hauptabschnitte geteilt, deren erster die Unkräuter der Kulturländer, der zweite die geringwertigen Gräser und Kräuter der Wiesen und Weiden behandelt.

Der allgemeine Teil des er-

zete részletesen tárgyalja a gyomok okozta károkat, a gyomok szaporodását, tovaterjedését és magvaik csirázóképességének tartamát. Ezen résznek természeten az a legfontosabb fejezete, amely a gyomok irtását és az ellenük való védekezésnél szem előtt tartandó óvintézkedéseket tárgyalja.

Majd a Magyarországon fennálló törvényes rendeletek és főleg a gyomok elleni védekezés szempontjából létesített vetőmagvizsgáló állomások kerülnek részletesebb tárgyalás alá. Az első résznek utolsó fejezeténél a legfontosabb botanikai terminusokat magyarázza meg röviden, érthetően.

A munka különleges részében az egyes gyomnövényeket az említett csoportosításban tárgyalja, egyes nemzetségekhez (pl. *Vicia*) könnyen megérthető meghatározó kulcsokat adván.

A mű nemesak a gazdák, de szakemberek számára is hasznos megfigyelések valóságos kincsesbányája, különösen pedig fontossággal bír magvizsgáló állomásokra nézve, ahol ugyanis leginkább csak azon gyommagvak kerülnek megfigyelés alá, amelyek a kulturnövényeinkkel egyidejűleg érnek és a különféle tisztogatási műveletek alatt a kulturmagvak közül nem távolódtak el; a magvizsgálat útján tehát korántsem nyerjük tökéletes képet a kulturnövényeink között tényleg előforduló gyomoknak. Ilyent nyújt azonban szerzőnk-

sten Abschnittes behandelt ausführlich die durch Unkräuter verursachten Schäden, die Fortpflanzung, Verbreitungsweise der Unkräuter und die Dauer der Keimfähigkeit ihrer Samen. Das wichtigste Kapitel dieses Teiles bildet selbstverständlich jenes, welches sich auf die Unkrautvertilgung und die Prinzipien der rationalen Bekämpfung bezieht. Hierbei werden die in Ungarn bestehenden Massnahmen und die hauptsächlich zur Bekämpfung der Unkräuter errichteten Samenkontrol-Stationen eingehend besprochen. Den Schluss des ersten Abschnittes bildet eine kurze Erklärung der wichtigsten botanischen Termini.

Der spezielle Teil behandelt die einzelnen Unkräuter in der oben erwähnten Anordnung; einzelnen Gattungen (z. B. *Vicia*) sind leicht verständliche Bestimmungsschlüssel beigegeben.

Durch reichliche Illustrierung des Textes ist die Bestimmung der einzelnen Arten ausserordentlich erleichtert; die beigegebenen 12 Farbentafeln stellen die wichtigsten Unkräuter dar.

Das Werk bildet nicht nur für den Landwirt, sondern auch für den Fachmann eine reiche Fundgrube wissenschaftlicher Beobachtungen; insbesondere dürfte es für Samenkontrol-Stationen von besonderer Wichtigkeit sein, wo doch zumeist nur jener Teil der Unkrautsamen zur Untersuchung gelangt, welcher mit den Kul-

nek a hely színén szerzett tapasztalatait egybefoglaló jelen műve, amelyet ennél fogva nem esak a magyar gazdáknak, hanem szaktársainknak is a legmelegebben ajánlunk figyelmébe.

Péterfi Márton: «Adatok a Biharhegység mohaflorájának ismeretéhez».

Mathematikai és Természettudományi Közlemények, vonatkozólag a hazai viszonyokra. Kiadja a Magy. Tud. Akadémia XXX. k. 3. szám. Budapest, 1908. 8° p. 1—74. Ára 1 kor. 50 fill.

Hazánk mohaflorája kutatása terén szerzett eddigi kiváló érdemeit tetemesen öregítíti a szerző jelenlegi munkájával, melyben a Biharhegység bryophytónjait ismerteti. A munka 1—6. oldalain a szerző e hegylidék különböző részeibe tett gyűjtő-kirándulásainak ismeretét adja elő a gyűjtött ritkább mohafajok felsorolásával. A 8—74. o. tartalmazza a részletes felsorolást, melyből kitetszik, hogy mily gazdag és értékes mohaflorája van e hegységnak. A szerző 69 faj máj- és 331 faj lombosmohát, összesen 400 fajt sorol fel. minden egyes fajnál az előfordulási körülményekre és az elterjedési viszonyokra vonatkozó megjegyzést fűz a szerző. A sok beeses adat közül ezúttal csak az igen ritka, vagy

turfpflanzensamen gleichzeitig reift und bei den vorhergegangenen Reinigungsmanipulationen nicht entfernt worden ist, also keineswegs ein Gesamtbild der in unseren Kulturpflanzen vorkommenden Unkräuter abgibt. Dieses entrollt sich nun auf Grund der zahlreichen vom Verfasser an Ort und Stelle gesammelten Erfahrungen, so dass wir das Werk nicht nur unseren Landwirten, sondern auch unseren Fachgenossen aufs wärmste empfehlen können. J. K.

M. Péterfi: Beiträge zur Kenntnis der Moosflora des Biargebirges.

Der Verfasser, der sich um die Erforschung der Moosflora von Ungarn grosse Verdienste erworben hat, zählt in dieser wertvollen Arbeit die Bryophyten des Bihar-Gebirges auf. Auf S. 1—6 des Werkes sind die vom Verfasser auf dem Gebiet dieses Gebirges durchgeföhrten Exkursionen und ihre wichtigsten Ergebnisse aufgezählt. S. 8—74 enthält die Enumeration, aus welcher ersichtlich ist, wie reich und interessant die Moosflora dieses Gebirges ist. Der Verf. hat 69 Lebermoose, 331 Laubmoose, zusammen 400 Spezies gesammelt. Bei jeder Art finden wir eine auf die Verhältnisse ihres Vorkommens und der Verbreitung bezügliche Anmerkung. Von den vielen wertvollen Daten heben wir hier nur die-

a hazánk florájára új adatokat emeljük ki; ezek a következők:

Sauteria alpina NEES: ad fontes fluvii Jás; *Aneura latifrons* LINDB.: in tractu pagi Vidra; *Nardia obovata* (NEES.) CARR.: in monte Botyásza; *Jungermannia turbinata* RADDI: in fauce «Réviszoros» nominato; *Geocalyx graveolens* (SCHRAD) NEES: in valle Fenesiensi prope Belényes; *Scapania verrucosa* HEGG: prope Vidra; *Weisia muralis* (SPRUCE) JUR.: ad saxa «Piatra Struczu» nominata prope Vidra; *Rhabdoweisia denticulata* (BRID.) BR. EUR.: in valle Dragan; *Seligeria Doniana* (SM.) C. MÜLL.: prope Vidra, Szkerisora et Csuesz; *Didymodon validus* LIMPR.: inter pagos Rézbánya et Vaskoh; *Schistidium brunneascens* LIMPR.: prope Rézbánya; *Neckera turgida* JUR.: prope Nagyszében.

Ujak a következők: — Neu beschrieben sind:

Marchantia polymorpha L. f. *angustifrons* PÉTERFI (in monte Gaina), *Tortula ruralis* (L.) EHRH. var. *atricha* PÉTERFI (in valle Nagy-Áranyos prope Szkerisora), *Homalothecium sericeum* (L.) BR. EUR. var. *orthocladum* PÉTERFI (in valle Valea Ordenkusa prope Szkerisora).

Dr. Futó Mihály: A páfrányok most és hajdan szerepük a természetben és az emberiség történetében. (Die Pteridophyten jetzt und einst, ihre Rolle in der Natur und in der Geschichte der Menschheit.)

Különnyomat a budapesti VII. ker. m. kir. áll. főgymnasium 1907/8. évi értesítőjéből. (Sep. Abdr. a. d. Progr. 1907/8 des k. ung. Staatsgymnasiums des VII. Bezirkes in Budapest.) 8°, 58 p. Budapest 1908.

A bevezető sorok után értekezik szerző a következő címek alatt: A páfrányok rendszertani helye és a név fogalma. A páfrányok fejlődéséről általában. Részletesen ismerteti a *Filicales*, *Sphenophyllales*, *Equisetales*, *Lycopodiales* alaosztályok tulajdonságait. — A páfrányok a növények fokozatos fejlődésében. A kőszénkorszak élete részek után «Hogyan lett a kőszén» fejezettel záródik be munkája. A munka legértékesebb részét a

jenigen hervor, welche sehr seltene oder für die Moosflora Ungarns überhaupt neue Angaben sind; solche sind:

Dem Vorworte folgen die einzelnen Teile unter folgenden Titeln: Die systematische Stelle der Pteridophyten, Begriff des Namens. Die Entwicklung der Pterid. im Allgemeinen. Verf. beschreibt ausführlich die Eigenschaften folgender Unterklassen: *Filicales*, *Sphenophyllales*, *Equisetales*, *Lycopodiales*. Die Pteridophyten in der stufenweisen Entwicklung der Pflanzen, Leben des Carbon-Systems. Wie entstand die Stein-

hazai páfrányok meghatározására szolgáló s függelékül csatolt Páfrány határozó képezi.

kohle bildenden Schluss der Abhandlung. Der wertvollste Teil des Werkes ist die den Anhang bildende und zur Determination der in Ungarn einheimischen Pteridophyten dienende Bestimmungstabellen.
Gy.

Dr. Szalóki Róbert: Növénytani kirándulás a magas-tátrai fenyvesekbe. (Botan. Ausflug in die Fichtenwälder der Hohen Tátra.)

Különnyomás a budapesti I. ker. m. kir. áll. főgymnasium 1907. 8. évi értesítőjéből. (Sep. Abdr. a. d. Progr. 1907/8 des k. ung. Staatsgymnasiums des I. Bez. in Budapest.) 8°, 18. p. Budapest 1908.

Didacticus módon ismerteti a Magas-Tátra déli oldalán termő fenyőfaféléket, leírja azok jellemző külső tulajdonságait, ecseteli a fenyők küzdelmes életét s hasznát.

A népszerűen írott cikket 7 instructivus ábra, 2 photogr. részletkép s 3 igen jól sikerült tájkép élénkít s teszi vonzóbá.

Der Verf. zählt die an der südlichen Seite der Hohen Tátra wachsenden Coniferen auf, beschreibt die wichtigen morphologischen Eigenschaften der einzelnen Arten und schildert ihren Kampf um Leben und Dasein und ihren Nutzen.

Diese populäre Abhandlung illustriert 7 instructive Figuren, 2 Detailbilder und 3 gelungene Landschaftsbilder.

Gy.

Dr. Richter Aladár: Hivatalos emlékirat Nagym. H. C. Dr. gróf Apponyi Albert vallás- és közokt. m. kir. minister úr ő excellentiájához . . . a kolozsvári tud. egyetemi botanikus kert jövendő sorsa tárgyában. Kolozsvár 1906. 4°. 12. p. (Der Verf. entrollt in dieser an den k. ung. Kultus- und Unterrichtsminister gerichteten Denkschrift ein Bild der durch Verbauung des Kolozsvárer mit Recht berühmten botanischen Gartens verursachten Zerstörung desselben und entwirft einen Plan der Rettung des noch verbleibenden Teiles event. aber einer Neuanschaffung des Gartens.)

Dr. Richter Aladár: Emlékirat Dr. Wekerle Sándor m. kir. ministerelnök és pénzügyminister úr ő excellentiájához a budapesti bot. kertnek a Margitszigetre való átelepítése, továbbá a kolozsvári tud. egyetemi botanikus kert új telkének sürgős megvásárlása és a fiumei Villa Giuseppe parkjának . . . megszerzése tárgyában. Kolozsvár 1908. 4°, 8. p. (Denkschrift an den k. ung. Ministerpräsidenten und Finanzminister

bezüglich der geplanten und vom Verfasser für unvorteilhaft gehaltenen Verlegung des Budapester bot. Gartens auf die Margareten-Insel, ferner bez. Ankaufes eines entsprechenden Grundes für die Zwecke des Kolozsvárer botanischen Gartens und Ankaufes der durch ihre wertvollen Kulturen bekannten Villa Giuseppe in Fiume.)

Dr. Zemplén Géza és Roth Gyula: Adatok az erdei fák nitrogen felvételéhez. — Beiträge zur Stickstoffaufnahme des Waldes. 14 táblával. Mit 14 Tafeln. Erdészeti Kisérletek X. 1908 p. 1—61 (mit deutschem Auszug).

A szerzők erdei fák és bokrok egész sorozatán vizsgálat alá vették JAMIESON-nak azt az állítását, mely szerint a növények bizonyos szörképletei a nitrogén felvételére szolgálnak s kísérleteik eredményekép a szerzők valószínűnek tartják JAMIESON-uk a szabad nitrogén felvételére vonatkozó elméletét. Kísérleteiket olyan módon végezték, hogy az erdei fák fennt említett szörképleteit mikrochemiaiag megvizsgálták fehérjére a közismert reagensek segélyével s a reacțió erősségeből (a szineződés fokából) következtettek a sejtek fehérjetartamára. Ezekkel a kísérletekkel kapcsolatosan megvizsgálták ugyanazoknak a fás növényeknek nitrogéntartalmát is. Ezen nitrogén-gyűjtőknek tartott szörök a ezikkhez adott 10 színes s 4 fekete nyomású táblán vannak lerajzolva.*

Dr. Kövessi Ferencz: Észrevételek az erdei fák nitrogénfelvételre czímű tanulmányhoz.

Erdészeti Lapok 1908. XXII. füzet (Heft.)

Szerző a fentebbi tanulmány vizsgálati módszereit és az

Die Verf. haben die Angabe JAMIESON's, nach welcher die Pflanzen an gewissen Trichome gebilden Stickstoff assimilierende Organe besitzen, an einer grossen Anzahl von Waldbäumen und Sträuchern einer eingehenden Prüfung unterzogen und glauben aus dem Ergebnis darauf schliessen zu dürfen, dass die JAMIESON-sche Theorie der Nitrogenaufnahme richtig sei. Sie haben die Trichomgebilde einer mikrochemischen Prüfung auf Eiweiss unterzogen und schliessen auf Grund des mit bekannten Reagentien erzielten Grades der Reaction auf den Eiweissgehalt der Zellen. Zugleich wurde auch der Nitrogengehalt der betr. Holzgewächse bestimmt. Diese vermeintlichen assimilierenden Trichome werden auf den beigegebenen 10 Farbtafeln und 4 schwarzen Tafeln abgebildet.

Dr Franz Kövessi: Bemerkungen zu der auf die Stickstoffaufnahme des Waldes bezügliche Studie.

Der Verf. unterzieht die in der vorerwähnten Studie ange-

* Miért írnak szerzők következetesen «Ginkyō»-t? (Ref.)

ezekből vont eredményeket teszi kritikai megvilágítás tárgyává. Kifogásolja elsősorban azt, hogy a tanulmány szerzői nem voltak tekintettel a megvizsgált sejtek korára, melylyel pedig köztudomás szerint lényeges összefüggésben van a sejtek plazmájának tömörisége s így a fehérje (plazma) reactio intensitása is. «Tisztán látható ezen összefüggésekben, hogy minden idevonatkozó szabály betartásával is, csak teljesen egyenlő korú, illetve fejlődöttségű sejteket lehet ezen eljárás segítségével összehasonlítani, minden más esetben az eredmény téves.» A szerzők által végzett összehasonlítások nem vonatkoznak semmiféle (physiologiai) egységre : a legváltozatosabb alakú és fejlődöttségű szerveken végzett vizsgálatok quantitatív összehasonlításra merőben alkalmatlanok.

Szerző szintúgy nem találja helyesnek a fák nitrogén tartalmára vonatkozó vizsgálataikhoz fűzött következetetéseket sem. S minthogy a szerzők összegyűjtött adataik alapján nem képesek megmondani még azt sem, hogy a növény milyen szervéhez tartozó sejtekben van több nitrogén, ezért adataikat Kövessi a kitűzött kérésben semmitmondóknak, sőt zavarkeletöknek tartja.

JAMIESON azt írja, hogy a fiatal szórsejtek kifejlődésük előtt fehérjét nem tartalmaznak,

wandten Methoden u. die mit diesen erreichten Ergebnisse einer kritischen Besprechung. Er bemängelt vor allem, dass die Verf. keine Rücksicht auf das Alter der untersuchten Zellen genommen haben, da es doch bekannt ist, dass das Alter der Zellen ihren Eiweissgehalt und somit auch die Eiweiss- (Plasma-) Reactionen wesentlich beeinflusst: es ist nach ihm «aus diesem Zusammenhange klar, dass auch bei strenger Befolgung der Methode, mit dieser nur bei vollkommen gleichartigen resp. in gleichem Entwicklungsstadium befindlichen Zellen ein Vergleich möglich wäre, in jedem anderen Falle aber die Schlüsse falsch sein müssen.» Die von den Verfassern herangezogenen Vergleiche beziehen sich auf keine (physiologischen) Einheiten: die an verschiedenartig geformten und verschiedenartig entwickelten Organen durchgeföhrten Untersuchungen hält er als für quantitative Vergleiche gänzlich ungeeignet.

Auch hält K. die aus den Stickstoffbestimmungen gezogenen Schlüsse für unrichtig, und da die Verf. auf Grund ihrer Untersuchungen gar nicht angaben können, welche Organe, resp. welche Zellen mehr Stickstoff enthalten, hält er ihre Angaben bei Beurteilung dieser Frage für nichtssagend und irreführend.

JAMIESON behauptet, dass die jungen Trichomegebilde vor ihrer vollkommenen Entwicklung kein

ami már a sejtek plasmatar-talma folytán is lehetetlen. Ahhoz, hogy a szörsejtekben levő fehérjéknek a levegő szab-
ad nitrogénjéből való eredetét bebizonyíthassuk, nem pusztán chemiai reactio-k, hanem a physiologai kísérletek egész sora szükséges.

Pál András: Csángó növénynevek. — **A. Pál:** Csángó Pflanzennamen. «Magyar Nyelvőr» Jahrg. XXXVII. évf. 1908. H. VIII. f. p. 376—7.

Néhány növénynek TATRANG-
ban (Brassóm.) használatos magyar megnevezését tárgyazó
ezikk.

Weber Samu: Új ösvé-
nyek. A Magyarországi Kár-
pátegyesület évkönyve. XXXV.
évf. 1908. p. 12—20. (Magyar
kiadás.)

A Bélai Mészavasok néhány közönséges virágos növényéről is megemlékező turistikai leírás.

Szurák János: Adatok Északmagyarország mohaflórá-
jához. (Beiträge zur Kenntnis der Moosflora Nordungarns. Növt.
Közlem. VII. 1908. p. 87—115. Beibl. p. (17—18). 6 szövegközti
képpel. (Mit 6 Textfiguren.)

A Lőcse-Lublói hegység déli részén gyűjtött mohokat közli a szerző, az ide vonatkozó irodalmi adatokkal kapcsolatban. Az éghajlati viszonyok, hőmérséklet, csapadék, ezek befolyásáról a növényzetre tárgyalása után részletesen ismerteti a mohák táplálkozási módját s e szerint — Dr. Filarszky manuscriptum alapján — felosztja a mohákat következő csoportokra :

Eiweiss enthalten, was doch schon wegen des Plasmainthaltes der Zellen unrichtig ist. Um es beweisen zu können, dass der Eiweissgehalt der Trichomzellen vom Stickstoff der Luft herstammt, genügen chemische Reactionen nicht; zu diesem Zwecke müsste man eine ganze Reihe von physiologischen Versuchen anstellen. **L.**

Volkstümliche Namen einiger Pflanzen aus der Gegend von TATRANG (Kom. Brassó).

Gy.

S. Weber: Neue Fusssteige. XXXV. (1908.) Jahrb. des Ungarischen Karpatenvereins. S. 12—20 der ungarischen Ausgabe.

Turistische Abhandlung, in welcher einige gewöhnlichere Phanerogamen aus dem Gebiet der Bélaer Kalkalpen Erwähnung finden.

Gy.

Der Verfasser zählt die im südlichen Teil des Lőcse—Lublói Gebirges gesammelten Moose samt den diesbezüglichen älteren literarischen Daten auf. Er beschäftigt sich mit den klimatischen und meteorologischen Verhältnissen dieses Gebietes und ihrem Einfluss auf die Pflanze : schliesslich veröffentlicht der Verf. eine Einteilung nach einem Manuscript Dr. Filarszky's, welchem die Ernährungsverhäl-

nisse zu Grunde liegen. Diese Einteilung ist die folgende:

A) AUTOPHYTA, I. *Hydrophyta*, a) *Helophyta*, b) *Pelophyta*; II. *Euphyta*, a) *Xerophyta*, b) *Mesophyta*; III. *Aérophyta*. — B) ALLOPHYTA, IV. *Hemisaprophyta*.

Fenti területről 23 faj máj-, 92 faj lombosmohát említi szerző, ezekhez véve az irodalmi adatokat, összesen 130 faj ismeretes a Lócsse-Lublói hegység déli részéről. A 98—115 old. adja a részletes fel sorolást. Kiemelendők:

Scapania aequiloba (SCHWAEGR.) DUM.: Jagen-Knecht; *Sphagnum fimbriatum* WILS.: in valle Bieir; *Dicranum fulvellum* (DICKS.) SM.: in monte Nagyózhagy et Kereszthegy; *D. Sauteri* SCHIMP.: in tractu Ulozsa; *Campylopus atrovirens* DE NOT., *C. subulatus* SCHIMP.: in tractu Lőcsefüred; *C. Mildei* LIMPR., *Splachnum ampullaceum* L.: in monte Kereszthegy; *Bryum cirrhatum* HOPPE f. HORNSCH.: in silva Durst nominata; *Br. intermedium* (LUDW.) BRID.: in tractu Lőcsefüred; *Braunia alopecura* (BRID.) LIMPR.: in monte Akasztófahegy; *Enrhynchium crassinervium* (TAYL.) BRYOL. EUR.: in tractu Ruszkinócz; *E. Stokesii* (TURN.) BRYOL. EUR.: in muris hortulanis; *Stereodon fastigiatus* (BRID.): in monte Drevenyik; *Hygrohypnum molle* (DICKS.) —: in monte Kereszthegy; *Hygroh. oclitaceum* (Huds.) LOESKE: in valle Bieir.

A szöveg közé 5 mohának szár- és seta-keresztmetszeti képe van illesztve.

Győrffy István: Pozsony környékének máj- és lombosmoh-flórája. A pozsonyi orvostermészettudományi egyesület közleményei XXVII. (új folyam XVIII.) kötet. 1906. évf. Pozsony 1908 p. 1—33.

Összefoglalása a következő szerzők Pozsony mohflórájára vonatkozó közléseinek:

Es werden aus dem erwähnten Gebiet 23 Leber- und 92 Laubmoos-Arten erwähnt; einschliesslich der in der Literatur bereits angeführten sind im Ganzen 130 Species aus dem Gebiete bekannt. Aus der S. 98—115 veröffentlichten Enumeration heben wir folgende Arten hervor:

Im Text findet man die Querschnittsbilder der Stengel und der Seta von 5 Moosarten.

J. Győrffy: Die Leber- und Laubmoosflora der Umgebung von Pozsony. Verhandlungen des Vereines für Natur- und Heilkunde zu Pozsony (Pressburg). Neue Folge XVIII. des ganzen Reihe XVII. Band, Jahrg. 1906. Pozsony 1908, p. 1—33.

Zusammenfassung der auf die Moosflora der Umgebung von Pozsony bezüglichen Publikationen von:

BALLUS, BAUMGARTNER, BÄUMLER, BOLLA, ENDLICHER, FÖRSTER, HOLUBY, JURATZKA, KORNHUBER, LUMNITZER, MATOUSCHEK, SABRANSKY und SCHNELLER.

Dr. Heinrich Sabransky: Kleine Beiträge zur Flora Posoniensis. Ugyanott, ebenda p. 34—37.

Szerző I.) értekezik a Pozsony melletti «Zergehegy», «Hasensprung», Pozsonyborostyánkó s Kramererdőkörnyéként található Archieraciunok közül a következőkról: a *H. sabaudum* L., mely mint *silvestre* subspecies fordul itt elő: *H. silvestre* TAUSCH subsp. *sublactucaceum* ZAHN; *H. racemosum* W. K. subsp. *barbatum* TAUSCH. A Kramererdőben gyakori a: *H. pseudoboreale* ARV.-TOUV. = *H. melanocalathium* BORB. = *H. subbarbatum* BECK = *H. sabaudum* (*boreale*) × *racemosum* (*barbatum*) s pedig kizárolag a *superbarbatum* × *sabaudum* formában. *H. curvidens* JORD. = *H. sabaudum* × *umbellatum*-ot csak egy helyen találta szerző (p. 34—36.). II.) Eddigelé csak a Kis-Kárpátokban honos *Rubus Posoniensis* SABR.-val — melyet szerző szerint a küllönözö munkák, különösen FOCKE alapján, hibásan értelmeznek — foglalkozik behatóbban.

Der Verfasser beschäftigt sich in dieser Abhandlung I.) mit *Archieraciien*, welche in der Umgebung von Pozsony, in der Gegend «Hasensprung», Pozsonyborostyánkó, «Kramerwald» etc. vorkommen; diese sind: *H. sabaudum* L. subsp. *silvestre*; *H. silvestre* TAUSCH subsp. *sublactucaceum* ZAHN; *H. racemosum* W. K. subsp. *barbatum* TAUSCH. Im Kramerwald häufig ist: *H. pseudoboreale* ARV.-TOUV. = *H. melanocalathium* BORB. = *H. subbarbatum* BECK = *H. sabaudum* (*boreale*) × *racemosum* (*barbatum*) und zwar ausschliesslich in der Form von *superbarbatum* × *sabaudum*. *H. curvidens* JORD. = *H. sabaudum* × *umbellatum* hat der Verf. nur an einer einzigen Stelle gefunden. Im II. Teil spricht der Verf. über das Artenrecht von *Rubus Posoniensis* SABR., welcher nur in den Kleinen Karpathen vorkommt; und welche Art verschiedene Autoren — besonders nach FOCKE — in ihren Werken falsch aufgefasst haben.

Gy.

Schullerus Josef: Zur Blütenbiologie des Gartenmohnes. (A kerti mák virágjának biologiájához.)

Verh. u. Mitt. der siebenb. Ver. für Naturw. LVII. 1907 p. 69—77. Mit 1 Tafel. Hermannstadt, 1908.

Megfigyelései alapján arra az eredményre jut, hogy a bimbó bőkoló helyzete nem védelmi állás, hanem a növekedési mód s a nehézségi erő

Verf. kommt zu dem Schluss, dass die hängende Lage der Blütenknospe nicht Schutzstellung, sondern Wirkung des Wachstums und der mechani-

okozta jelenség, hogy a csészelevek összezárodása s azoknak meze a belső virág részek megvédését célozza, hogy a virág felegyenesedését s kinyilását inkább a fény s a hő befolyása okozza, mint a rovarok odacsalogatásának ezélja, s hogy a mák virágja inkább anemophilus mint zodiophilus berendezésű.

(Pax F.): **Beitrag zur Tertiärflora Siebenbürgens.**
Ebenda (ugyanitt) p. 79—80.

Jegyzéke a nagyszebeni term. tud. egyesület gyűjteményében lévő azon korai harmadkorú kövületeknek, melyeket Pax tanár határozott meg.

Dr. Karl Ungar: Ein botanischer Ausflug in das Rodnaer Gebirge.

Ebenda (ugyanitt) p. 84—83.

Az Únokőre s a Korongyis-ratt kiándulásnak leírása. A szerzőt aggodalmaival szemben megnyugtathatjuk, hogy a *Seneccillus carpathica* (szerinte: *glauca*) bár a Korongyison meglehetségen ritka, de még teljesen nem pusztult ki.

A cikkben említett *Euphrasia minima* v. *illyrica* alighanem az *E. Tatiae* WETTST.; a *Sempervivum arenarium* pedig termőhelye után itélve a *S. hirtellum* SCHOTT. (Ref.)

Dr. K. Ungar: Florian v. Porcius.
Ebenda (ugyanitt) p. 84—85.

Megemlékezés a címben megnevezett neves rodnai botanikusról.

Pax F.: Bambusium sepultum Andrä.

84. Jahresber. der Schles. Ges. für vaterl. Kultur. Breslau 1908. p. 19—20.

schen Schwerkraft sei, dass die Kelchblätter durch Zusammenschluss und Überzug einen Schutz der inneren Blütenteile bilden, dass die Aufrichtung und Entfaltung der Blüte auf Licht und Wärmehunger, weniger auf Anlockung von Insekten deutet und dass die Mohnblüte eher anemophil als zodiophil sei.

Verzeichnis der von Prof. Dr. PAX determinierten Pflanzenreste aus der jüngeren Tertiärzeit, welche sich in der Sammlung des siebenb. Vereines befinden.

Schilderung eines Ausfluges auf das Kuhhorn (= Ünökő) und den Korongyis bei Rodna. Entgegen seinen Befürchtungen können wir den Verf. dieses Berichtes versichern, dass *Seneccillus carpathica* (als «*glauca*» erwähnt), auf dem Korongyis noch nicht ausgerottet ist.

Die von dort erwähnte *Euphrasia minima* oder *illyrica* dürfte = *E. Tatiae* WETTST. sein, *Sempervivum arenarium* (e loco) aber dem *S. hirtellum* SCHOTT entsprechen. (Ref.)

Nachruf an den 1906 verstorbenen bekannten Rodnai Botaniker.

Szerző ezen cikkében kimutatja, hogy a Nagy-Szeben vidékéről ismert *B. sepultum* nem egyéb mint egy kétszikű növény fájának mészzel való incrustatioja.

Pax F.: Über Tertiärpflanzen aus Siebenbürgen.

Ugyanitt (ebenda) p. 21—24

A M. B. L. 1908 : 262. oldalán ismertetett cikkben foglaltakra vonatkozó előzetes jelemtés.

Dr. Aurel Forenbacher: Vegetacione formacije Zagrebačke okoline. (Die Pflanzenformationen der Umgebung von Zagreb.)

Sept.-Abdr. aus Rad. Jugosl. Akad. Zagreb Knj. 175. Zagreb 1908, 80. p. mit französ. Resumé.

Kiegészítése, részben pedig helyesbítése ŠARIĆ M.-nek ugyanezen tárgyról írt dolgozatainak. A szerző Zagreb vidékén a következő formációkat különbözteti meg 1. erdőformációk: *a)* lucz- és jegenye-fenyő, *b)* bükk, *c)* kocsánytalan tölgy, *d)* kocsányos tölgy, *e)* partmenti erdők; 2. bozótformációk: *f)* mogyoró; 3. fátlan formációk: *g)* völgyi rétek, *h)* moesarak rétek, *i)* moesarak, *k)* vízi növények; 4. a kultivált talajok.

Dragutin Hirc: Revizija Hrvatske Flore. Revisio Florae Croaticae. I.

Sept.-Abdr. (Különnyomás a) «Rad. Jugosl. Akad.» Heft 155, 158, 159, 161, 167, 169 u. 173 (bis) Zagreb 1908. 8° 611. p.

A mű szerzője a horvát Flóra e revíziójával, melynek első kötete immár be van fejezve, valóban elismerésre méltó munkát végzett; műve egy kivánatos pótléka SCHLOSSER és VUKOTINOVIC Flora croaticájának, melynek számos téves

Nach Verf. ist das aus der Umgebung von Nagy-Szeben kannte *B. sepultum* nichts anderes, als ein von Kalk inkrustiertes Stück einer dicotylen Holzpflanze.

Pax F.: Über Tertiärpflanzen aus Siebenbürgen.

Vorläufige Mitteilung über das in der «Tertiärfloren des Zsiltales» Veröffentlichte. Vgl. U. B. Bl. 1908 : 262.

Ergänzung, teilweise aber Berichtigung einer dasselbe Theina behandelnden Arbeit M. ŠARIĆ's. Verf. unterscheidet im Gebiete der Zagreber Flora folgende Formationen: 1. Waldformationen: *a)* *Picea excelsa* u. *Abies alba*, *b)* *Fagus silvatica*, *c)* *Quercus sessiliflora*, *d)* *Qu. Robur*, *e)* Uferwaldformationen; 2. Buschformationen: *f)* *Corylus Avellana*; 3. baumlose Formationen: *g)* Talwiesen, *h)* Sumpfwiesen, *i)* Sumpfflora, *k)* Wasserpflanzen; 4. Kulturland: *l)* Äcker und Gärten, *m)* Ruderalflora.

Diese verdienstvolle Revision, deren I. Band nunmehr vollständig vorliegt, bildet ein höchst erwünschtes Supplement zu SCHLOSSER und VUKOTINOVIC's Flora Croatica; viele irrtümliche Angaben derselben werden auf Grund der dem

adatját helyesítette a rendelkezésére állott SCHLOSSER, VUKOT. és KLINGGRAEFF herbariumok alapján s újabb adatokkal egészítette ki.

Verf. zur Verfügung gestandenen Herbarien VUKOTINOVIC's SCHLOSSER'S u KLINGRAEFF's berichtet und mit neueren Angaben ergänzt.

Külföldi botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ausländische botan. Arbeiten.

Dr. E. M. Kronfeld: Anton Kerner von Marilaun. Leipzig. Chr. Herm. Tauchnitz. 1908. 8°, 392 p. 25 képpel s 3 facsimileval. Ára 12 márka, kötve 13 márka 50 pf.

Mindig érdekes kiváló emberek szellemi műhelyébe egy pillantást venni s megismerni azt a milieu-t, amelyben éltek s működtek. KRONFELD KERNER életrajza a részletekig kidolgozott képét nyújtja e tudós szellemi fejlődésmenetének, aki a természeti jelenségek leírását eddig felül nem múlt tökéletességre tudta vinni.

Számos hátrahagyott feljegyzésének s tudományos levelezése egy részének közzétételevel e mű jóval többet nyújt, mint a mennyit egy szó szorosabb értelmében vett életrajztól elvárunk.

Akiknek az a szerencséjük volt, hogy ez egy évtizeddel ezelőtt elhunyt tudossal közelebbi összeköttetésbe juthattak, tudják, hogy KERNER azokhoz tartozott, akik műveikben nem közölték mindenöt, amit tudtak. Művei tudományos kutatásainak esak szemelvényeit nyújtják; sokat elő szóval közölt tanítványaival, akikben szavai traditióként élnek tovább, még több az, ami ed-

Es ist immer interessant einen Blick in die geistige Werkstätte bedeutender Forscher, auf das Milieu, in welchem sie gelebt und gewirkt haben, zu werfen. Die Kerner-Biographie Kronfeld's entrollt uns nun ein bis in das Detail ausgearbeitetes Bild des Werdeganges dieses bisher unübertroffenen Meisters der beschreibenden Wissenschaften, welche durch Veröffentlichung vieler handschriftlicher Aufzeichnungen und eines Teiles seiner wissenschaftlichen Correspondenz inhaltlich viel mehr bietet, als man von einer Biographie im gewöhnlichen Sinne des Wortes zu erwarten pflegt.

Alle, denen das Glück zu Teil geworden war, dem vor einem Jahrzehnt verstorbenen Forscher näher treten zu können, wissen, dass Kerner zu jenen Forschern gehört hat, die nicht alles, was sie wussten, in ihren Werken niedergelegt haben; seine Werke enthalten nur eine Auslese seiner Forschungen; einiges hat er seinen Schülern mitgeteilt und dies lebt als Tradition in uns weiter.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1909

Band/Volume: [8](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [Hazai botanikai dolgozatok ismertetése. Referate über ungarische botan. Arbeiten. 93-106](#)